

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

กรณีการศึกษาโครงสร้างของเครื่องทอผ้าพื้นเมือง : กลุ่มหัตถกรรมทอผ้า วัฒนานคร จังหวัดน่าน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม วัตถุประสงค์ของแบบสอบถามชุดนี้

- 1) เพื่อต้องการทราบภาพลักษณ์ทั่วไปของโครงสร้างเครื่องทอผ้าพื้นเมือง
- 2) เพื่อต้องการทราบถึงแบบแผนการผลิต และความสัมพันธ์ในการผลิตงานหัตถกรรมทอผ้าพื้นเมืองของหมู่บ้านไทลื้อในจังหวัดน่าน และ
- 3) เพื่อต้องการทราบว่าโครงสร้างของเครื่องทอผ้าพื้นเมืองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการทำงานดีหรือไม่ อย่างไร

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) หน้าข้อความ และ/หรือ เติมข้อความที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ในการตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและความสมบูรณ์ของข้อมูล

ส่วนที่ 1 ประวัติผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ (นาง/นางสาว)..... นามสกุล.....
2. ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่..... หมู่..... ตำบล สีลาแสง อำเภอ ปัว จังหวัด น่าน

2. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

ขอทราบความคิดเห็นของท่านต่อการทำงานหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองในหมู่บ้าน โดยทำเครื่องหมาย/ในช่อง ให้ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

2.2.1 ท่านคิดว่าโครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ท่านใช้มีความแข็งแรง และลักษณะดีหรือไม่

- ( ) 1. คิดว่าเหมาะสมดีแล้ว
( ) 2. คิดว่ายังไม่ดีพอ

2.2.2 ปัญหาที่ท่านพบบ่อยที่สุดในการทอผ้าคือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. ทอผ้าแล้วเนื้อผ้าไม่แน่น
( ) 2. ทำลายผ้าผิด
( ) 3. เนื้อผ้ามีลักษณะหย่น ไม่เรียบ
( ) 4. เกิดการเมื่อยล้าระหว่างการทอผ้า
( ) 5. อื่นๆ.....

2.2.3 ท่านคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. โครงสร้างของเครื่องทอผ้า โยกคลอน ไม่แข็งแรง
 ( ) 2. การมัดด้ายขึ้นระหว่างการทอไม่ดี
 ( ) 3. การกระแทกพิมไม่ดี
 ( ) 4. ลายผ้าที่ทอมีลักษณะซับซ้อนเกินไป
 ( ) 5. ผู้ทำการทอผ้ายังไม่ชำนาญในการทอผ้า
 ( ) 6. อื่นๆ.....

2.2.4 ถ้าโครงสร้างของเครื่องทอผ้ายังไม่ดีพอ ท่านคิดว่าในส่วนไหนที่เห็นว่าควรมีการปรับปรุง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) 1. โครงสร้างเสาหลัก ( ) 2. ส่วนที่มัดด้ายขึ้น
 ( ) 3. หมุดยึดข้อต่อต่างๆ ( ) 4. ส่วนของพิม
 ( ) 5. ส่วนของเท้าเหยียบ ( ) 6. ส่วนที่ใช้แขวนด้วยกดอก
 ( ) 7. ไม้ม้วนผ้าที่ทอเสร็จ ( ) 8. อื่นๆ .....

2.2.5 ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อการรวมกลุ่มประกอบอาชีพทอผ้าพื้นเมือง อย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....

รายชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม	ที่อยู่	ตำแหน่ง
1. คุณเครือวัลย์ หาญยุทธ	103 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	ประธานกลุ่ม
2. คุณอำพร หาญยุทธ	56 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	กรรมการกลุ่ม
3. คุณเสาวลักษณ์ หาญยุทธ	105 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	กรรมการกลุ่ม
4. คุณบุญปิ่น หาญยุทธ	64 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	กรรมการกลุ่ม
5. คุณบุญยงค์ สวิง	8 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	กรรมการกลุ่ม
6. คุณสุภารัตน์ หาญยุทธ	12 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
7. คุณพยอม ทิฆมาวงศ์	22 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
8. คุณเกษร ทิฆมาวงศ์	81 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
9. คุณอนงค์ ช่างเหล็ก	52 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม

10. คุณนุชนาฎ ช่างเหล็ก	107 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
11. คุณจิรพร ไวทาน	110 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
12. คุณคำจอน ไวทาน	21 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
13. คุณน้ำคำง ไวทาน	118 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
14. คุณบุญคุ้ม พงษ์สุภา	80 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
15. คุณภวิไล พงษ์สุภา	2 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
16. คุณจ้อม ต๊ะแก้ว	87 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
17. คุณละมัย อนุจร	96 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
18. คุณสุพรรณม์ บริคุต	88 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
19. คุณสมหัน มูลคำ	34 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
20. คุณแต่ ชุนลึก	26 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
21. คุณบัวน้อย กันทะสอน	77 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
22. คุณสุกัญญา ขาคำ	1 หมู่ 5 บ้านหัวน้ำ	สมาชิกกลุ่ม
23. คุณจำเนียร ลือยศ	74 หมู่ 4 บ้านดินตก	ประธานกลุ่ม
24. คุณสังวาล มูลคำ	73 หมู่ 4 บ้านดินตก	กรรมการกลุ่ม
25. คุณบานเย็น เศษะพิมพ์	17 หมู่ 4 บ้านดินตก	กรรมการกลุ่ม
26. คุณฉลอง ไวทาน	83 หมู่ 4 บ้านดินตก	กรรมการกลุ่ม
27. คุณอารีย์ ดวงแก้ว	145 หมู่ 4 บ้านดินตก	กรรมการกลุ่ม
28. คุณลำควน ดวงแก้ว	75 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
29. คุณมณฑา ดวงแก้ว	41 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
30. คุณวัชรภรณ์ ดวงแก้ว	72 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
31. คุณอำภา ช่างเหล็ก	36 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
32. คุณสุกิต ช่างเหล็ก	43 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
33. คุณบัวลักษณ์ ดวงแก้ว	94 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
34. คุณบัวตอง ทิฆมาวงศ์	46 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
35. คุณอ้าย ทิฆมาวงศ์	137 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
36. คุณปุ่น ช่างเหล็ก	133 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
37. คุณบัวเผย หาญยุทธ	80 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
38. คุณสุภาพ ทิฆมาวงศ์	113 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
39. คุณสมสาช อุตรชน	13 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
40. คุณหลอม วงลาว	58 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม
41. คุณถนอม ทิฆมาวงศ์	44 หมู่ 4 บ้านดินตก	สมาชิกกลุ่ม

42. ฤๅมหลอย โหม่นน้อย

88 หมู่ 4 บ้านตื้นคค

สมาธิคกลุ่ม

88

43. ฤๅมยูนิน ทีจมาวงค์

18 หมู่ 4 บ้านตื้นคค

สมาธิคกลุ่ม

44. ฤๅมคอง หาญยูทฐ

76 หมู่ 4 บ้านตื้นคค

สมาธิคกลุ่ม

ภาคผนวก ข.
ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

1. บ้านดินตค

เหตุผลที่ได้ชื่อว่าบ้านดินตค เนื่องจากแต่เดิมบ้านดินตคตั้งอยู่บริเวณดินคอยใกล้กับฝายสบห้วยหาญ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ดินคอยมาตคบริเวณที่ตั้งของหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงได้เรียกว่าบ้านดินตค (พระครูสุภัทรนันทคุณ, สัมภาษณ์ 14 ตุลาคม 2539)

ในอดีตบ้านดินตครวมอยู่กับบ้านฝาย ใกล้เคียงกับบ้านหัวน้ำ (บ้านคอนในสมัยนั้น) ซึ่งศรัทธาวัดเดียวกัน ในราวปี พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา ชาวบ้านคอน ได้ทยอยขยายพื้นที่ดินทำกินและบ้านเรือน ออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ใกล้กับลำน้ำกุน และเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านคอนเป็นบ้านหัวน้ำ ชาวบ้านเรียกบริเวณพื้นที่ตั้งหมู่บ้านใหม่นั้นในสมัยนี้ว่าบ้านล่าง ต่อมาได้เกิดน้ำป่าไหลหลากท่วม น้ำเซาะหมู่บ้านหัวน้ำ จึงพากันย้ายบ้านเรือนไปอยู่ข้างบน

ในช่วงที่ ชาวบ้านทยอยอพยพออกจากบ้านคอนนั้น ส่วนหนึ่งได้ย้ายไปอยู่บ้านหัวน้ำ อีกส่วนหนึ่งก็ได้ทยอยมาสมทบที่บ้านดินตค ซึ่งใน 2470 นั้นเอง นายตุง พงษ์สุภา อดีตผู้ใหญ่บ้านคอนก็ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านดินตค และได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านดินตค ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470-2474 ส่วนที่บ้านหัวน้ำได้เลือกนายจายคำ ยั่งยืน เป็นผู้ใหญ่บ้านแทน

ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2483 (ในสมัยพ่อผู้ใหญ่พรหมมินทร์ ยั่งยืน) ประชากรในหมู่บ้านดินตคได้เพิ่มจำนวนมากขึ้น ที่ตั้งบ้านเรือนเดิมเริ่มคับแคบ และที่ดินทำกินเริ่มไม่เพียงพอ ชาวบ้านดินตคจึงได้ขยับขยายที่ตั้งเรือนและที่ดินทำกินเพิ่มขึ้น โดยได้ทยอยย้ายเรือนขึ้นมาริเวณด้านบนที่ละหลังสองหลังทางออกปางทิศตะวันตกประมาณ 500 เมตร ในสมัยนั้นยังมีสภาพเป็นป่าเส้นทางยังเป็นทางเดินเท้าและทางเกวียน ชาวบ้านบางส่วนได้ใช้พื้นที่เป็นที่เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย พ่อหลวงซุดแรกๆ ที่ย้ายเรือนขึ้นมาได้แก่ พ่อหลวงซุ่ม หาญยุทธ พ่อหลวงตีบ ฑีมาวงศ์ พ่อบุญเย็น ฑีมาวงศ์ พ่อคำมูล ฑีมาวงศ์ และอีกหลายๆ ท่าน (นายเจริญ โวทาน, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2539 ; นายมณเฑียร ช่างเหล็ก, สัมภาษณ์ 28 ตุลาคม 2539) ดังนั้น บ้านดินตคในช่วงนั้นจึงมีทั้งบ้านบนและบ้านล่าง

จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2517 บ้านดินตค หมู่ 4 ได้รับอนุมัติจากทางการให้แยกหมู่บ้านออกไปอีกหนึ่งหมู่ คือ บ้านฝาย หมู่ที่ 21 (ในสมัยนั้น) โดยมีนายเสวียน ชานันท์ เป็นผู้ใหญ่บ้าน (วิช ยั่งยืน, ประวัติตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน) ตอนที่แยกหมู่บ้าน บริเวณที่ตั้งเรือนของบ้านดินตคในอดีตปัจจุบันยังมีเรือนตั้งอยู่ แต่ได้ไปขึ้นกับบ้านฝาย ที่ชื่อว่าบ้านฝายเนื่องจาก บ้านตั้งอยู่ใกล้กับฝาย ส่วนบ้านดินตคที่ย้ายมาอยู่ด้านบนยังคงใช้ชื่อบ้านดินตคตามเดิม ซึ่งปัจจุบันบ้านดินตคตั้งอยู่บริเวณสองข้างทางถนนพุทธศาสตร์สายปัว-น้ำยาว กิโลเมตรที่ 5

หากนับอายุของ หมู่บ้านดินตค เท่าที่มีหลักฐานจากราชชื่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านที่ปรากฏอยู่ หมู่บ้านตั้งขึ้น ได้ประมาณ 113 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2426 แต่เมื่อได้สอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ใน

หมู่บ้านถึงอายุของหมู่บ้าน ทราบว่าหมู่บ้านทั้งสอง มีผู้ใหญ่บ้านก่อนหน้านี้อีก แต่ไม่มีใครจำได้จึงไม่ได้บันทึกไว้ และเมื่อเทียบเคียงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของวัดป่าเหมือด ซึ่งเป็นที่ศรัทธาของ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านดินคอก บ้านหัวน้ำ และบ้านฝาย ทราบว่าวัดป่าเหมือดมีอายุมานานกว่า 200 ปี ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า บ้านดินคอกและบ้านหัวน้ำ ตั้งขึ้นมานานกว่า 200 ปี เช่นเดียวกัน

ปัจจุบันหมู่บ้านดินคอก มี 145 ครัวเรือน และ 171 ครอบครัวยุ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 629 คน เป็นผู้ชาย 298 คน ผู้หญิง 331 คน หมู่บ้านมีเนื้อที่ทั้งหมด 599 ไร่ แบ่งเป็นที่นา 204 ไร่ ที่ไร่ 330 ไร่ และที่สวนอี 65 ไร่ มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 2 โรงเรียน มีโรงเรียนไตรประชาวิทยา โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เด็กนักเรียนจาก 3 หมู่บ้าน ใช้เรียนหนังสือร่วมกัน คือ บ้านดินคอก บ้านหัวน้ำ บ้านฝาย

การประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ มีอาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน เลี้ยงหมู อาชีพรอง คืองานรับจ้าง และแม่บ้านทอผ้าควบคู่กันไป การทำการเกษตรของชาวบ้านอาศัยแหล่งน้ำจากลำน้ำกูน และท่อน้ำจากลำเหมืองฝายแก้ง หลังจากที่มีการช่วยกันอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดปี ส่วนน้ำใช้บริโภคและซักล้าง แต่เดิมใช้น้ำบ่อ ปัจจุบันใช้น้ำประปาภูเขาโดยดึงน้ำมาจากห้วยทิด ซึ่งอยู่ใกล้กับบ้านปางยาง ตำบลภูคา ระยะทางจากต้นน้ำมาถึงแท่งค้ำน้ำในหมู่บ้านประมาณ 6 กิโลเมตร

2. หมู่บ้านหัวน้ำ

บ้านหัวน้ำ เดิมชื่อว่าบ้านคอน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้านปัจจุบันห่างออกไปประมาณ 1,500 เมตร ในราวปี พ.ศ. 2470 เป็นต้นมา ชาวบ้านคอนได้ทยอยขยายพื้นที่ดินทำกินและที่ตั้งบ้านเรือน ออกไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ใกล้กับลำน้ำกูน และเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านคอนเป็นบ้านหัวน้ำ เหตุผลที่หมู่บ้านชื่อว่า หัวน้ำ เนื่องจาก เป็นบ้านแรกที่ลำน้ำกูนไหลผ่าน คือเป็นบ้านต้นต้นของลำน้ำกูนนั่นเอง (แต่ชาวบ้านเรียกบริเวณพื้นที่ตั้งหมู่บ้านใหม่นั้นในสมัยนี้ว่าบ้านล่าง)

ในช่วงที่ ชาวบ้านทยอยอพยพออกจากบ้านคอนนั้น ส่วนหนึ่งได้ย้ายไปอยู่บ้านหัวน้ำ อีกส่วนหนึ่งก็ได้ทยอยไปสมทบที่บ้านดินคอก ซึ่งในปี 2470 นั้นเอง นายจุง พงษ์สุภา อธิบดีผู้ใหญ่บ้านคอนก็ได้ย้ายมาอยู่ที่บ้านดินคอก และได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านดินคอก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470-2474 ส่วนที่บ้านหัวน้ำได้เลือกนายจายคำ ยังฮิ้น ให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหัวน้ำแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470-2473 ซึ่งในช่วงเวลานั้น บ้านหัวน้ำจึงมีทั้งบ้านคอน และบ้านหัวน้ำ (บ้านล่าง)แต่มีผู้ใหญ่บ้านคนเดียว จนกระทั่งประมาณปี 2480-2482 ผู้คนได้ย้ายจากบ้านคอนจนหมด บริเวณนั้นจึงกลายเป็นทุ่งนาข้าวไป

ต่อมา สมัยพ่อผู้ใหญ่ศรีวงศ์ ช่างเหล็ก เป็นผู้ใหญ่บ้านหัวน้ำ (ประมาณปี 2493) เกิดน้ำป่าท่วมและน้ำกวนกัดเซาะที่ตั้งของหมู่บ้านล่าง ชาวบ้านจึงได้ย้ายหมู่บ้านขึ้นมาบ้านบนระยะห่างประมาณ 100 เมตร ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านหัวน้ำจวบจนถึงปัจจุบันนี้กล่าวโดยสรุป บ้านหัวน้ำมีการย้ายที่ตั้งหมู่บ้าน 3 ครั้ง คือ จากบ้านคอน มาบ้านหัวน้ำ (บ้านล่าง) เนื่องจากต้องการขยายพื้นที่ทำกินใหม่ และย้ายมาอยู่บ้านบน (ชาวบ้านเรียก) เนื่องจากเกิดน้ำท่วมหมู่บ้าน ปัจจุบันบริเวณที่ตั้งบ้านคอนและบ้านล่างได้กลายเป็นทุ่งนาหมดแล้ว

หากนับอายุของ หมู่บ้านหัวน้ำ เท่าที่มีหลักฐานจากรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านที่ปรากฏอยู่ หมู่บ้านตั้งขึ้นได้ประมาณ 100 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2440 แต่เมื่อได้สอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านถึงอายุของหมู่บ้าน ทราบว่าหมู่บ้านทั้งสองมีผู้ใหญ่บ้านก่อนหน้านี้อีกแต่ไม่มีใครจำได้จึงไม่ได้บันทึกไว้ และเมื่อเทียบเคียงกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของวัดป่าเหมือด ซึ่งเป็นสรวิธาของ 3 หมู่บ้าน คือ บ้านดินตอก บ้านหัวน้ำ และบ้านฝาย ทราบว่าวัดป่าเหมือดมีอายุมานานกว่า 200 ปี ดังนั้น จึงเชื่อได้ว่า บ้านดินตอกและบ้านหัวน้ำ ตั้งขึ้นมานานกว่า 200 ปี เช่นเดียวกัน

ปัจจุบันหมู่บ้านหัวน้ำ มี 110 ครัวเรือน และ 124 ครอบครัว จำนวนประชากรทั้งสิ้น 588 คน เป็นผู้ชาย 292 คน ผู้หญิง 296คน หมู่บ้านมีเนื้อที่ทั้งหมด 625 ไร่ แบ่งเป็นที่นา 204 ไร่ ที่ไร่ 314 ไร่ และที่สวนอีก 107 ไร่ มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน

การประกอบอาชีพของชาวบ้านส่วนใหญ่ อาชีพหลัก คือ ทำนา ทำสวน เลี้ยงหมู อาชีพรองคืองานรับจ้าง และแม่บ้านทอผ้าควบคู่กัน การทำการเกษตรของชาวบ้านอาศัยแหล่งน้ำจากลำน้ำกวน และท่อน้ำจากลำเหมืองฝายแก้ง หลังจากที่มีการช่วยกันอนุรักษ์ป่าศิลาแลง ทำให้มีปริมาณน้ำเพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดปี ส่วนน้ำใช้บริโภคและซักล้าง แต่เดิมใช้น้ำบ่อ ปัจจุบันใช้น้ำประปาภูเขาโดยดึงน้ำมาจากห้วยผาจาน

หมู่บ้านทั้ง 2 ที่ศึกษานี้ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มเชิงคอกยอคา ซึ่งเป็นเทือกเขาผืนป่าต้นน้ำหลายสายและลำน้ำน่าน ณ ผืนป่าและลำน้ำเดียวกันนี้ วิถีชีวิตของชาวบ้านในการพึ่งพาธรรมชาติได้ถ่ายทอดในรูปของการนับถือผี การจัดการน้ำร่วมกัน มีองค์กรเหมืองฝายอันเป็นรากฐานที่สำคัญในการคลี่คลายปัญหาน้ำอันสืบเนื่องจากปัญหาทรัพยากรป่าไม่ถูกทำลาย ชุมชนนี้เคยมีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการดูแลรักษาผืนป่าศิลาแลง ปัจจุบันผืนป่าและแหล่งน้ำได้กลับมามีชีวิตอันอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง งานหัตถกรรมทอผ้าของสตรีไทลื้อ มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ป่าไม้ด้านหนึ่งในแง่ที่สามารถช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัว ความจำเป็นที่พ่อบ้านที่จะขึ้นไปตัดไม้ทำลายป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอยก็น้อยลง

ภาคผนวก ค.
แสดงลักษณะการเปรียบเทียบระหว่างเครื่องทอผ้าแบบเก่า
กับเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ

จากการศึกษาในเบื้องต้น เราพบว่า ระหว่างเครื่องทอผ้าแบบเก่า กับเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ นั้น มีข้อแตกต่างและข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไป เราสามารถที่จะนำชิ้นส่วนของเครื่องทอผ้าแต่ละอย่างมาทำการเปรียบเทียบให้เห็นกันได้ชัดเจนว่า มีลักษณะเป็นอย่างไร เนื่องจากว่า ลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าทั้งสองชนิดนี้มีลักษณะและรูปลักษณะที่ต่างกันออกไปโดยสิ้นเชิง (รูปภาคผนวก ก.)

จากการศึกษานั้นเราพบว่า เครื่องทอผ้าแบบเก่านั้น (รูปภาคผนวก ก.1 และ ก.2) จะใช้เวลาในการทอผ้าแต่ละผืนเป็นเวลานานกว่าเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ แต่ในเรื่องของคุณภาพความแน่นของเนื้อผ้าเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติจะดีกว่าเครื่องทอผ้าพื้นเมือง เครื่องทอผ้าพื้นเมืองนั้นจะเป็นในลักษณะของงานฝีมือมากกว่า ส่วนเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัตินั้นจะทำการทอผ้าเพื่อเป็นธุรกิจในการส่งออกสู่ตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ซึ่งจำนวนการผลิตแต่ละครั้งนั้นจะผลิตเป็นจำนวนครั้งละมากๆ จากข้อมูลในข้างต้นเราสามารถทำเป็นตารางเปรียบเทียบลักษณะของเครื่องทอผ้าแบบเก่า และเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติได้ ดังตารางภาคผนวกที่ 1

ตารางที่ ค. 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างเครื่องทอผ้าแบบเก่า กับเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ

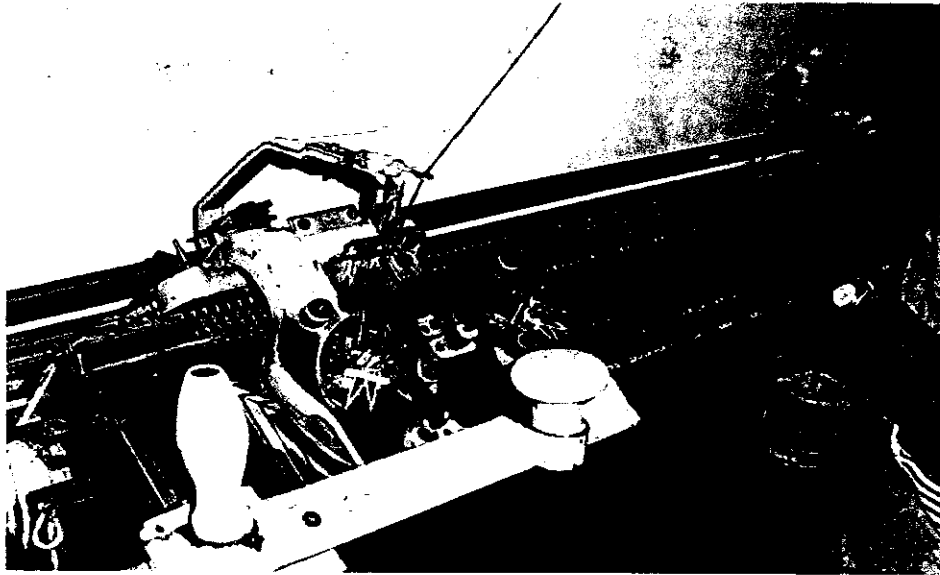
หัวข้อเปรียบเทียบ	เครื่องทอผ้าพื้นบ้าน	เครื่องทอผ้าแบบกึ่งอัตโนมัติ
1. ลักษณะงาน	ประดิษฐ์เป็นงานฝีมือ (HAND-MADE) ใช้เองตามความจำเป็นในการดำรงชีพ และกิจกรรมทางการเกษตร	เป็นงานที่เกิดจากการวิจัยจากผู้บริโภคไปจนถึงการออกแบบ การตลาด งานจะตอบสนองสังคมส่วนใหญ่
2. วัสดุ	ใช้วัสดุที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติจากท้องถิ่น	ใช้วัสดุได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะ วัสดุที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ
3. กรรมวิธีการผลิต	พัฒนาจากกรรมวิธีดั้งเดิมของท้องถิ่น ใช้แรงงานและเครื่องทุ่นแรง (HAND TOOL)	เป็นกรรมวิธีสากลใช้เครื่องจักรกลอัตโนมัติแทนแรงงานคนผลิตได้รวดเร็ว และเป็นจำนวนมาก (MASS PRODUCTION) ได้มาตรฐาน
4. การออกแบบ	รูปแบบสืบทอดกันมาค่านึงถึงประโยชน์ที่ใช้สอยโดยตรงรูปแบบมีลักษณะแสดงออกเฉพาะท้องถิ่น	รูปแบบเป็นสากลค่านึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความงาม ออกแบบตามความต้องการของสังคมส่วนใหญ่สามารถอยู่ในความนิยมของตลาดและราคาพอสมควร

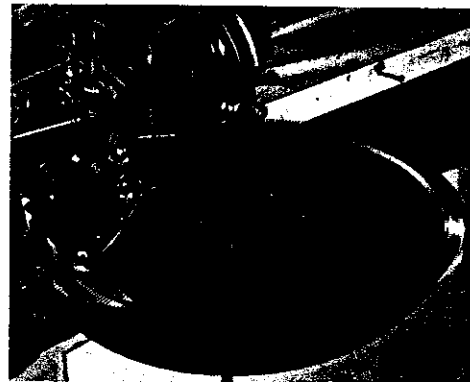
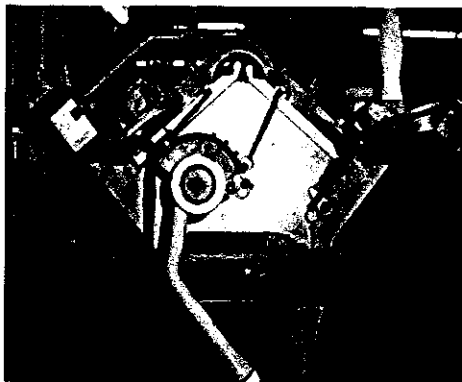
รูปที่ ค. 1 โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ใช้ไม้เป็นวัสดุ

รูปที่ ค. 2 โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ใช้เหล็กเป็นวัสดุ

รูปที่ ก. 3 โครงสร้างของเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ

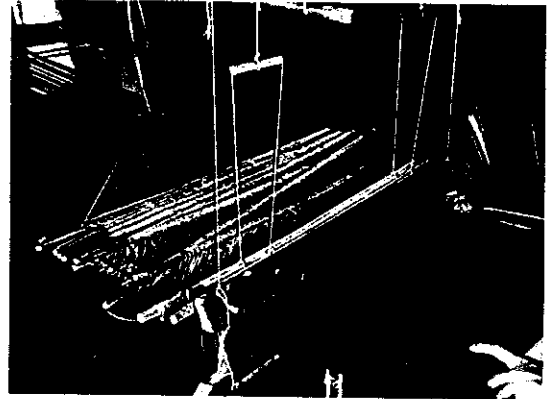

รูปที่ ก. 4 ซ้ายด้านข้างของเครื่องทอผ้าแบบอัตโนมัติ , ขวาเครื่องที่ใช้ในการต่อชิ้นส่วนผ้า

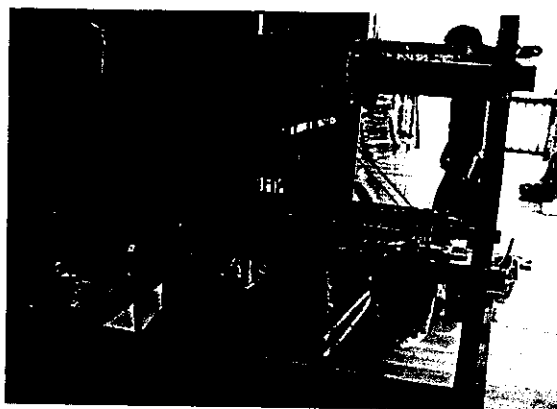
ภาคผนวก ง.
ประมวลภาพโครงสร้างของเครื่องทอผ้า

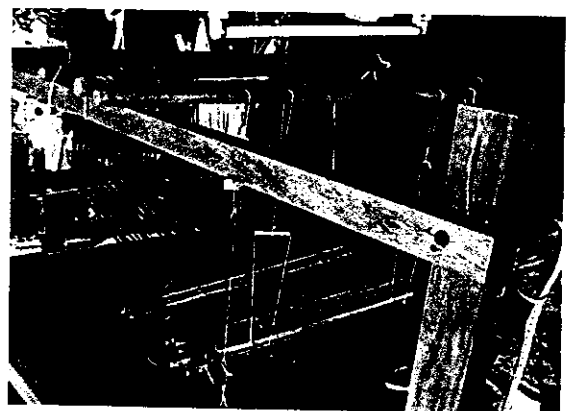
รูปที่ ง. 1 แสดงลักษณะ โครงสร้าง
ของเครื่องทอผ้า

รูปที่ ง. 2 แสดงลักษณะด้วยกดอก

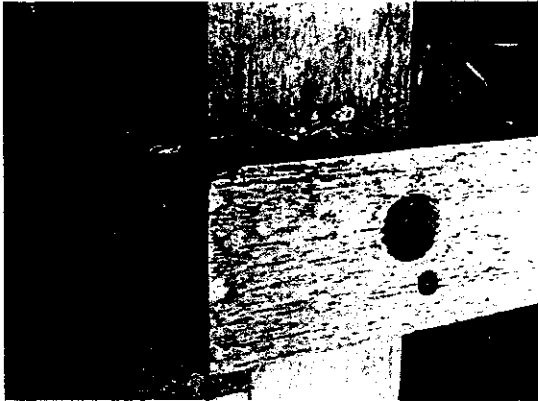

รูปที่ ง. 3 แสดงลักษณะการพันด้ายขึ้น

รูปที่ ง. 4 แสดงลักษณะของ
ไม้ค้ำเขา

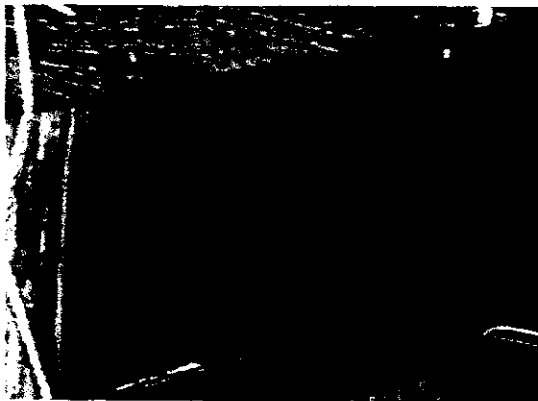

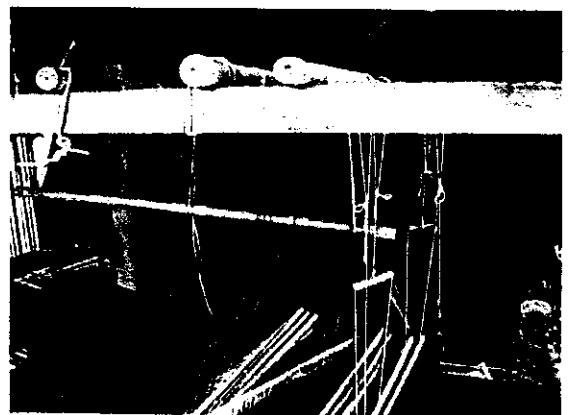
รูปที่ ง. 5 แสดงลักษณะหมุดยึดโครงสร้าง

รูปที่ ง. 6 แสดงลักษณะของไม้
ม้วนผ้า

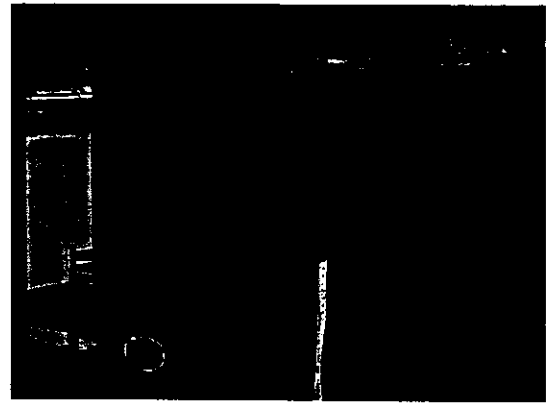
รูปที่ ง. 7 แสดงลักษณะของพื้นพืชม

รูปที่ ง. 8 แสดงลักษณะของไม้
ค้ำเขาที่มีลูกตุ้มผูกอยู่

รูปที่ ง. 9 แสดงลักษณะรอยต่อ
โครงสร้างที่เป็นลิ้ม

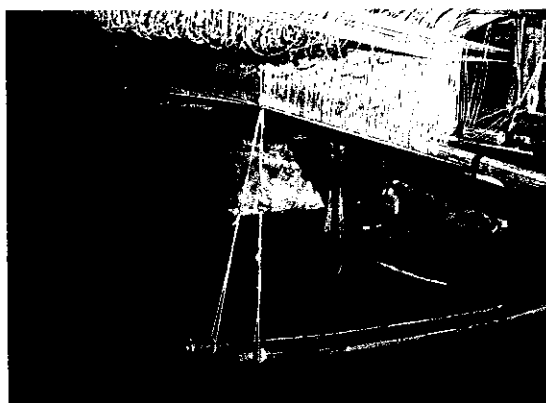
รูปที่ ง. 10 แสดงลักษณะรอยต่อ
ของโครงสร้าง

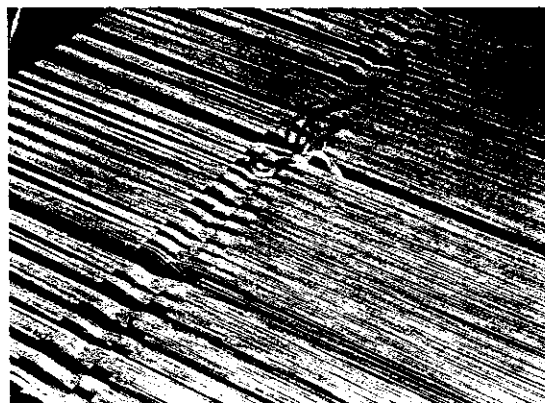
รูปที่ ง.11 แสดงถึงลักษณะการมัดไม้ค้ำเขา

รูปที่ ง.12 แสดงลักษณะของ
กระสวย

รูปที่ ง.13 แสดงลักษณะของที่เห่าเหยียบ

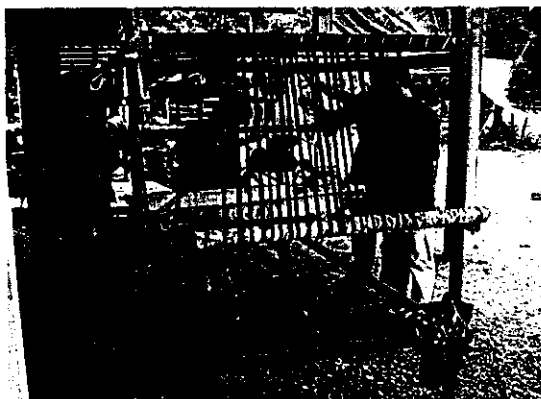
รูปที่ ง.14 แสดงลักษณะของไม้ขัดลาย

รูปที่ ง.15 แสดงลักษณะการมัดด้ายขึ้น

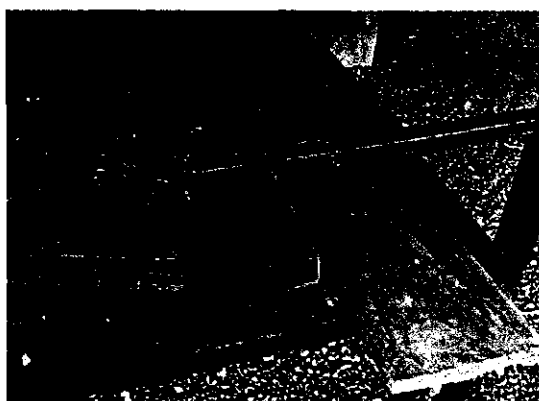
รูปที่ ง.16 แสดงลักษณะผ้า
ที่ทอเสร็จแล้ว

รูปที่ ง.17 แสดงลักษณะ โครงสร้างที่เป็นเหล็ก

รูปที่ ง.18 แสดงลักษณะการยึด
ข้อต่อต่างๆ

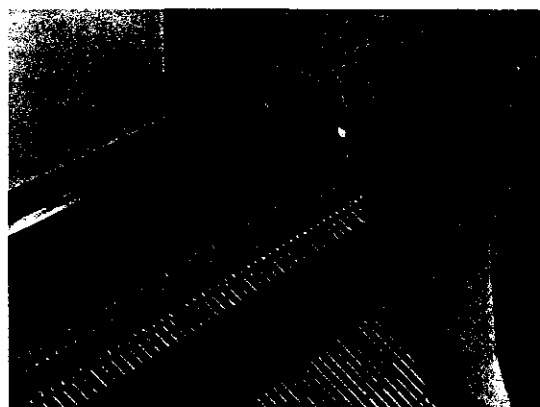
รูปที่ ง.19 แสดงลักษณะของไม้ม้วนผ้า

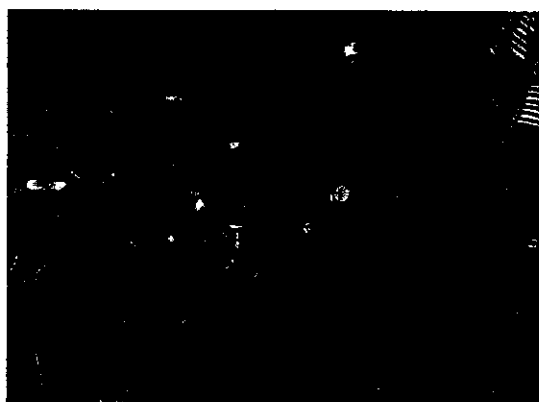
รูปที่ ง.20 แสดงลักษณะของค้ำยันที่
ทำให้ค้ำยันคิง

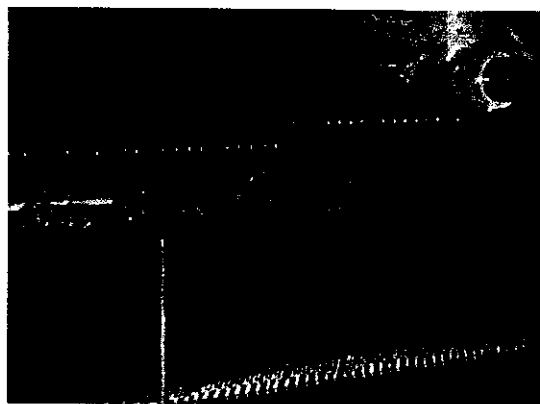
รูปที่ ง.21 แสดงลักษณะการร้อยด้าย

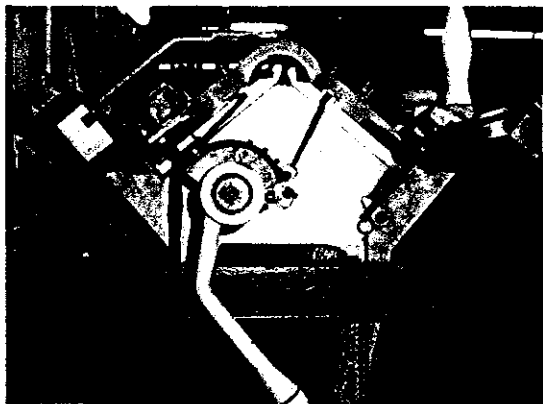
รูปที่ ง.22 แสดงลักษณะการยกเข็ม

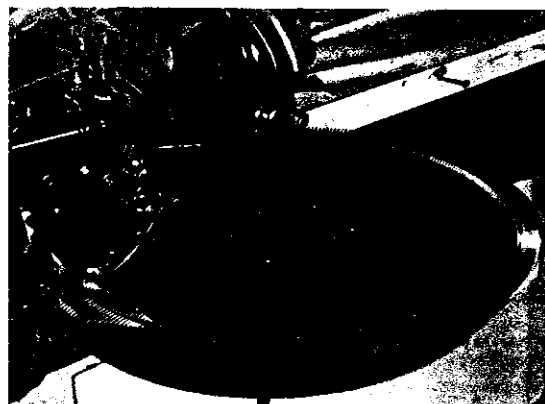
รูปที่ ง.23 แสดงลักษณะการ โยก
เครื่องทอผ้าอัตโนมัติ

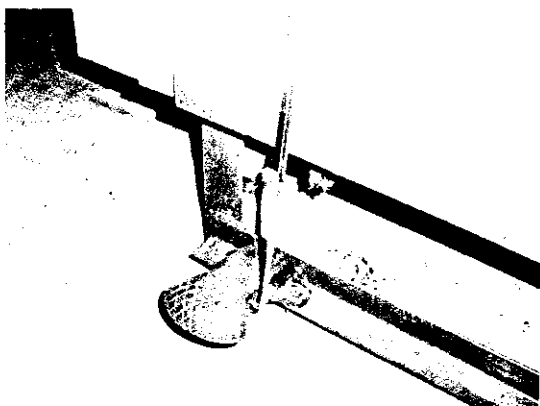
รูปที่ ง.24 แสดงลักษณะผ้าที่ออกมา
จากการ โยกเครื่องทอ

รูปที่ ง.25 แสดงลักษณะภาพด้านข้าง
ของเครื่องทออัตโนมัติ

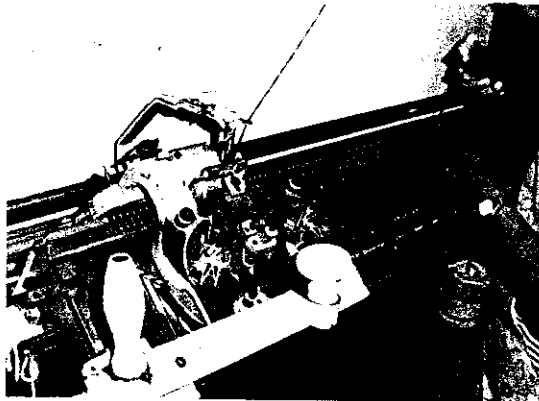
รูปที่ ง.26 แสดงลักษณะเครื่อง
ประกอบชิ้นส่วนผ้า

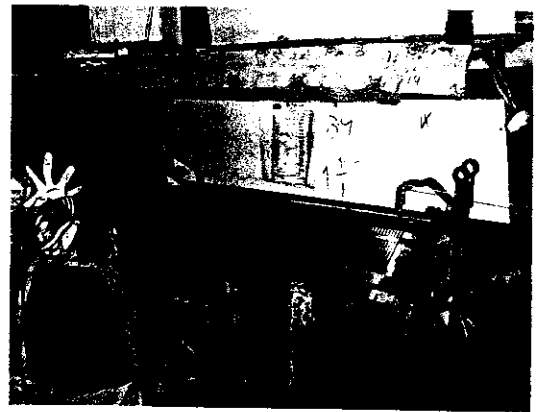
รูปที่ ง.27 แสดงลักษณะที่เหยียบคันโยก

รูปที่ ง.28 แสดงลักษณะสวิทซ์
การเปิด ปิดเครื่อง

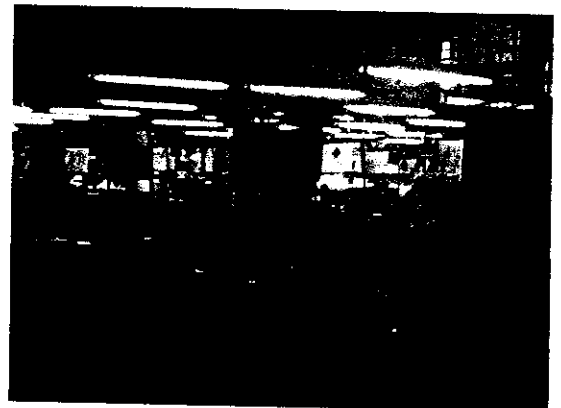
รูปที่ ง.29 แสดงลักษณะการขกเข็ม

รูปที่ ง.30 แสดงลักษณะการ
ขกเข็มอีกด้าน

รูปที่ ง.31 แสดงลักษณะขนาดผ้า
ที่จะทำการทอ

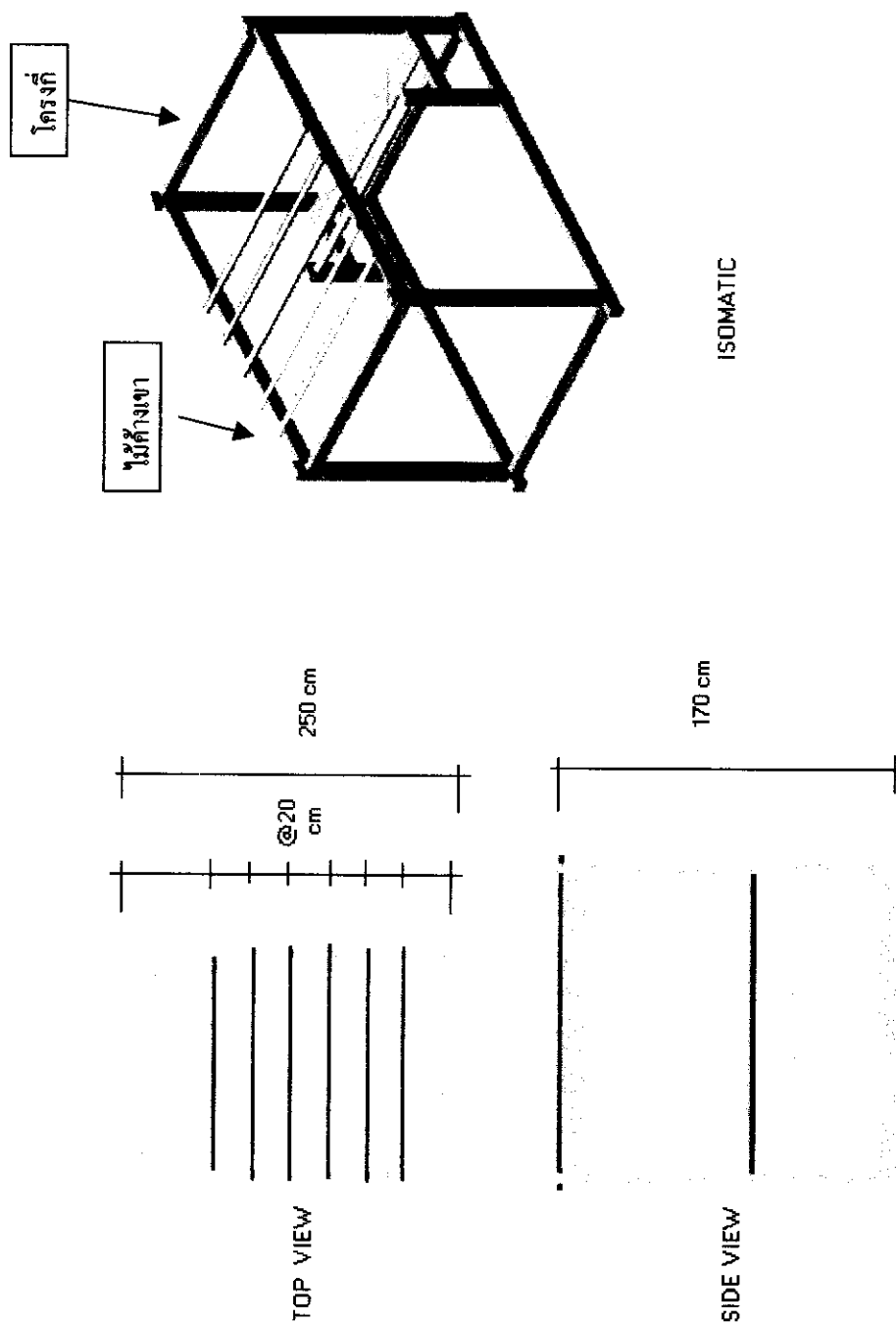

รูปที่ ง.32 แสดงลักษณะการวาง
ตำแหน่งเครื่องทอในโรงงาน

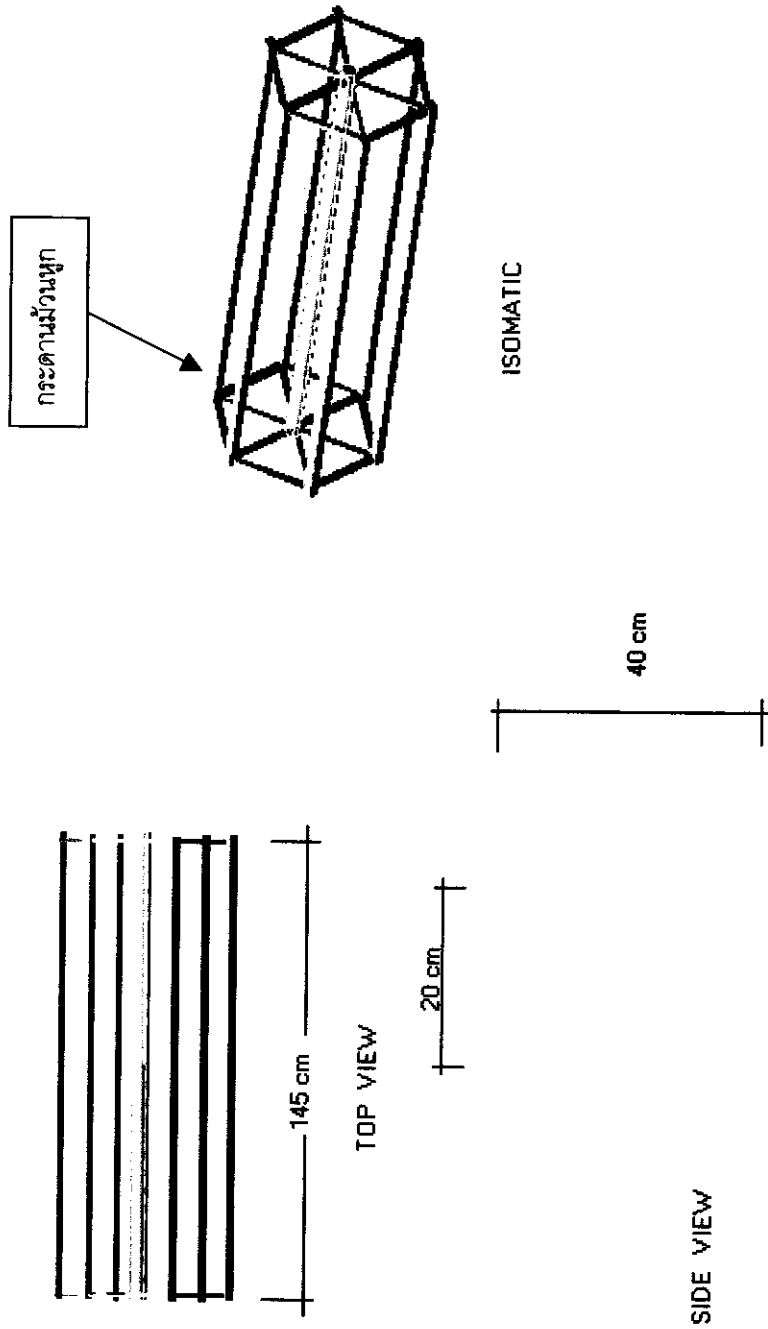
ภาคผนวก จ.

ขนาดของแบบโครงสร้างเครื่องทอผ้า

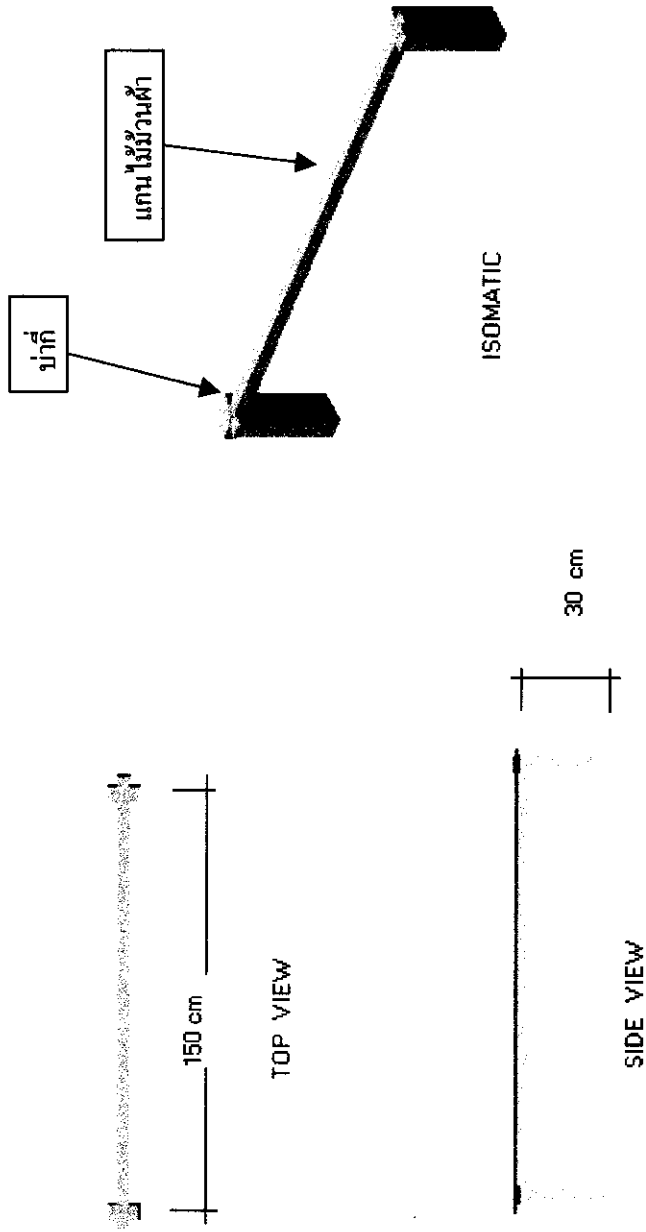

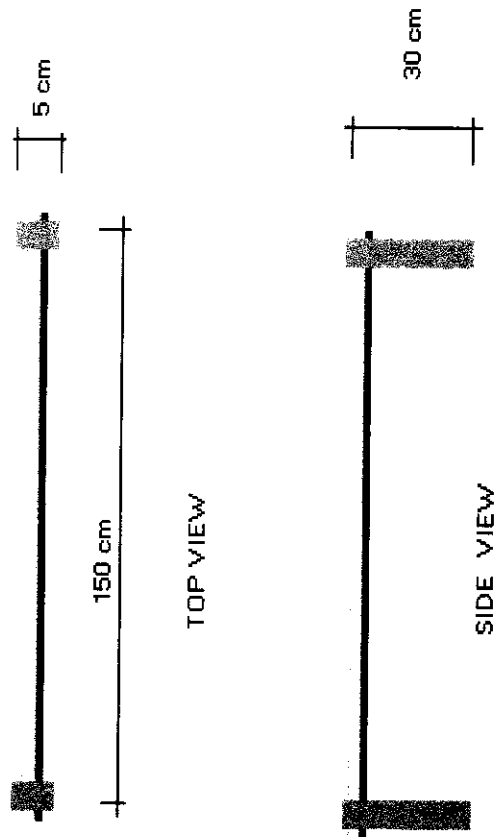
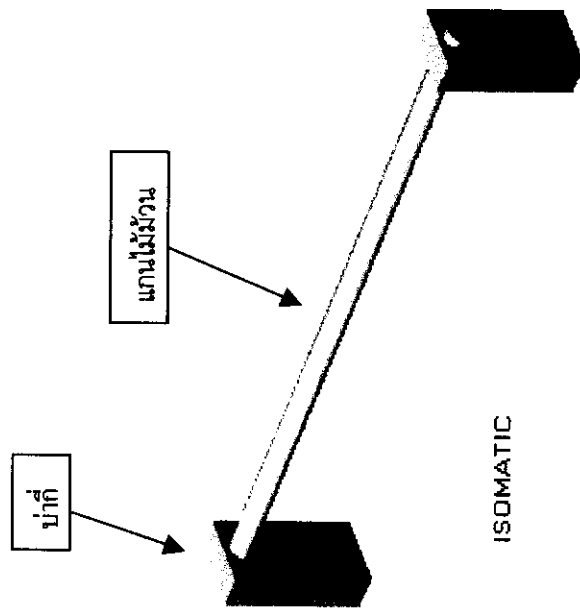
รูปที่ จ.1 แสดงขนาดลักษณะโครงสร้างของเครื่องทอผ้าแบบเดิม

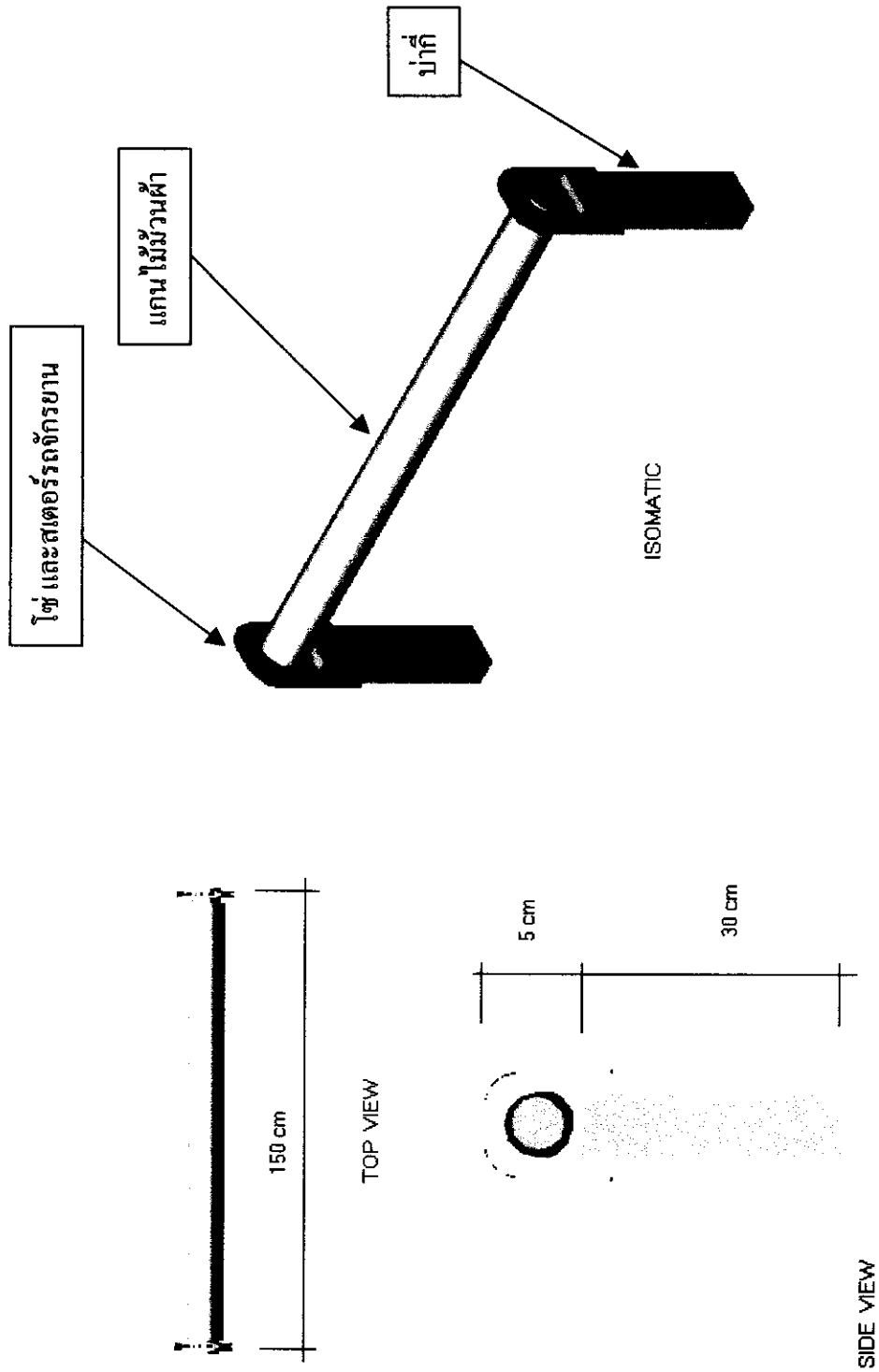
รูปที่ จ. 2 แสดงขนาดลักษณะของไม้วอลนัทที่ปรับปรุง

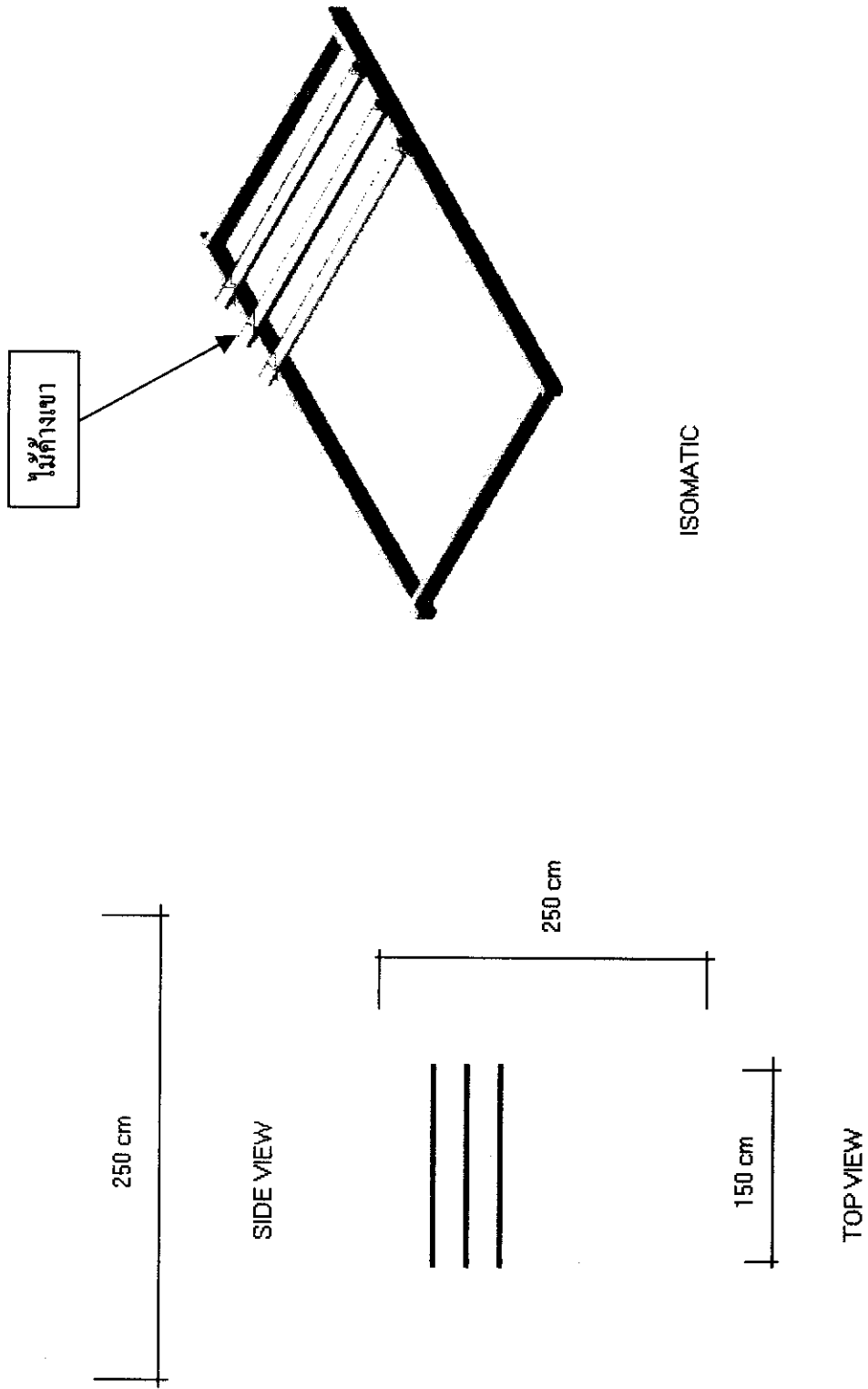
รูปที่ จ. 3 แสดงขนาดลักษณะของ ไม้วงผ่าแบบเดิม

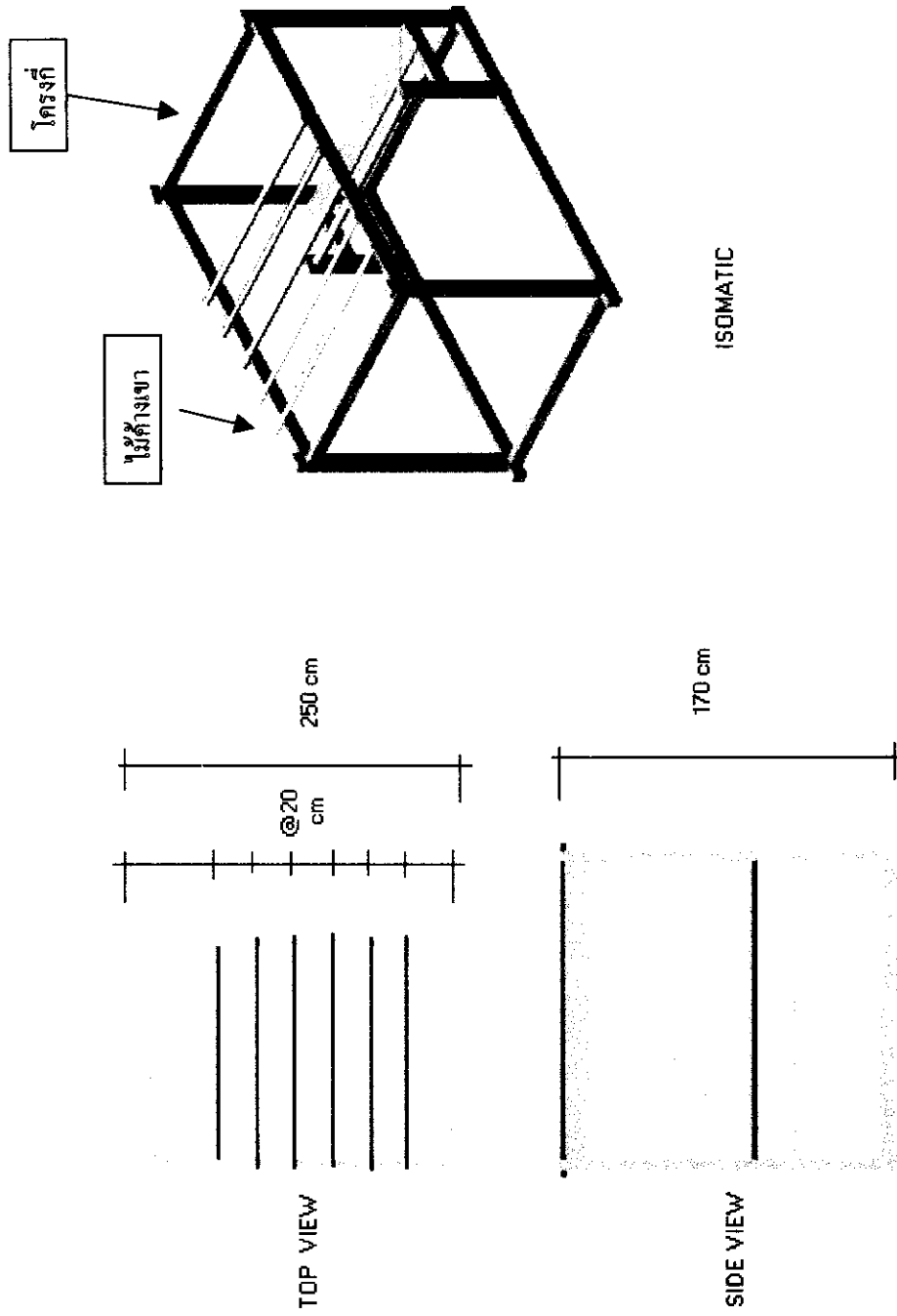
รูปที่ จ. 4 แสดงขนาดลักษณะของ ไม้ทวนผ่าที่ปรับปรุงแบบที่ 1

รูปที่ จ. 5 แสดงขนาดลักษณะของ ไม้ฉันท้าที่ปรับปรุงแบบที่ 2

รูปที่ จ. 6 แสดงขนาดลักษณะของ ไม้ค้ำขาที่ปรับปรุง

รูปที่ จ.1 แสดงขนาดลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าแบบเดิม

ภาคผนวก ข.
แบบสอบถาม และภาพลักษณะของไม้ฉนวนผ้า
ที่ทำการทดลองใช้จริง

แบบสอบถาม

เรื่อง

การประเมินผลการทดสอบใช้ไม้ม้วนผ้าที่ทำการปรับปรุง: กลุ่มหัตถกรรมทอผ้า จังหวัดน่าน
17 พฤษภาคม 2546

ผลการปฏิบัติงาน

คะแนน	ระดับ	คะแนน	ระดับ
5	ดีมาก	4	ดี
3	ปานกลาง	2	พอใช้
1	ยังไม่น่าพอใจ		

รายละเอียดที่ประเมิน	5	4	3	2	1
ก. วัสดุ					
1. มีความเหมาะสมด้านราคา					
2. มีความคงทนและความแข็งแรง					
3. ลักษณะรูปทรง และความสวยงาม					
ข. การทำงาน					
1. ความสะดวกในการใช้งาน					
2. ช่วยลดเวลาในการม้วนผ้า					
3. ช่วยลดการเมื่อยล้าในการทอผ้า					
4. ช่วยทำให้ผ้าที่ทอตั้ง และมีเนื้อผ้าแน่น					
ค. การบำรุงรักษา และการซ่อมแซม					
1. วัสดุหาได้ง่าย					
2. การถอด ประกอบทำได้ง่าย					

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

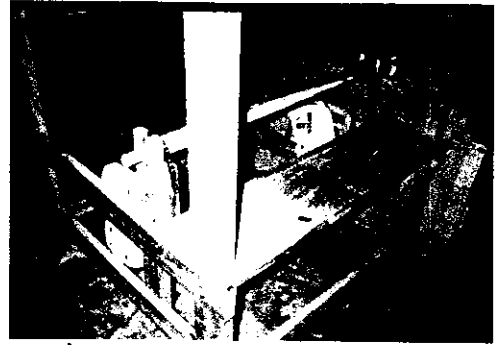
.....

ตารางที่ ข.1 บันทึกการทอดผ้าที่มีการปรับส่วนของไม้วนผ้า ระหว่างวันที่ 14 – 18 พ.ค. 2546

วันที่	เวลา	รายการ	หมายเหตุ
14 พ.ค. 2546	08.00 น.	เริ่มประกอบ ไม้วนผ้าแบบปรับปรุงเข้ากับเครื่องทอดผ้า เพื่อทำการทดลองใช้	
	09.00 – 12.00 น.	ทำการทอดผ้า โดยทอดผ้าเป็นเส้น กว้าง 28 นิ้ว ยาว 80 นิ้ว โดยประมาณ	มีการหยุดพัก และรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 – 15.00 น.	เริ่มทอดผ้าต่อมปลาย เด็กประมาณ 15.00 น. ได้ฝ้ายาก ประมาณ 10 – 12 นิ้ว	เพื่อ หุงหาอาหารรับประทานอาหารกับครอบครัวในตอนเย็น
15 พ.ค. 2546	09.00 – 12.00 น.	เริ่มทอดผ้า	มีการหยุดพัก และรับประทานอาหารกลางวันและทานของว่าง
	13.00 – 15.00 น.	เริ่มทอดผ้า เด็กประมาณ 15.00 น. ได้ฝ้ายาก ประมาณ 25 – 30 นิ้ว	
	09.00 – 12.00 น.	วันนี้ไม่มีกาทอดผ้า	ไปช่วยกันทำไร่ทำสวนเพื่อปลูกข้าวโพด
16 พ.ค. 2546	13.00 – 15.00 น.		
	09.00 – 12.00 น.	เริ่มทอดผ้า	
	13.00 – 15.00 น.	เริ่มทอดผ้า เด็กประมาณ 15.00 น. ได้ฝ้ายาก ประมาณ 45 – 50 นิ้ว	มีการทำในตอนกลางคืน ประมาณ 2-3 ชั่วโมง
18 พ.ค. 2546	09.00 – 12.00 น.	เริ่มทอดผ้า	
	13.00 – 15.00 น.	เริ่มทอดผ้า เด็กประมาณ 15.00 น. ได้ฝ้ายาก ประมาณ 60- 70 นิ้ว	

รูปที่ ช.1 แสดงการใส่เฟืองเข้ากับ
ไม้ม้วนผ้า

รูปที่ ช.2 แสดงลักษณะของ ไม้ม้วนผ้า
ที่ปรับปรุงประกอบกับ โครงสร้าง

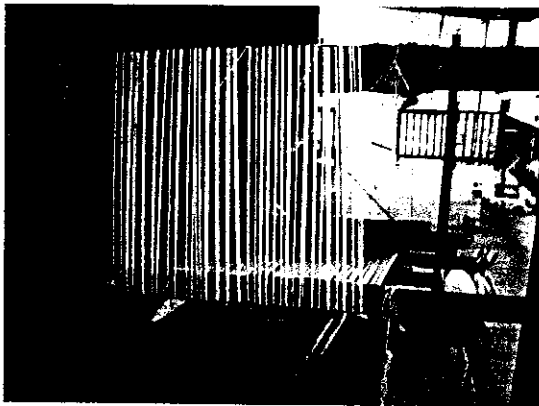

รูปที่ ช.3 แสดงลักษณะการทอผ้า โดยใช้
ไม้ม้วนผ้าที่ปรับปรุงแล้ว

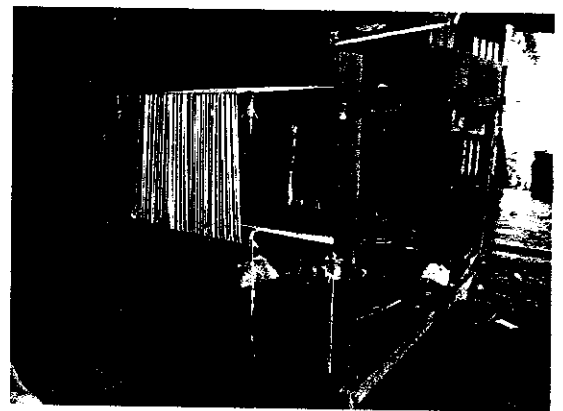

รูปที่ ช.4 แสดงลักษณะการม้วนเก็บผ้า

ภาคผนวก ซ.
ประมวลภาพโครงสร้างของเครื่องทอผ้า ในแต่ละ
จังหวัดที่ทำการเก็บข้อมูล

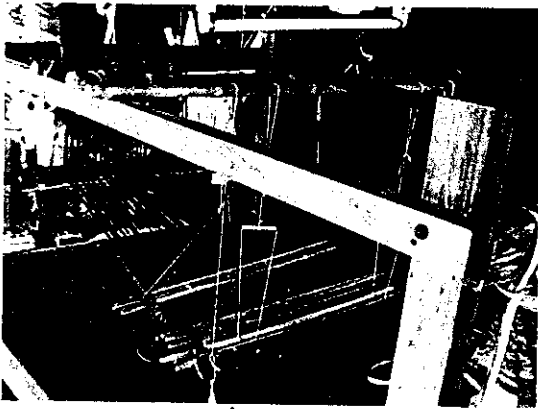
รูปที่ ๗.1

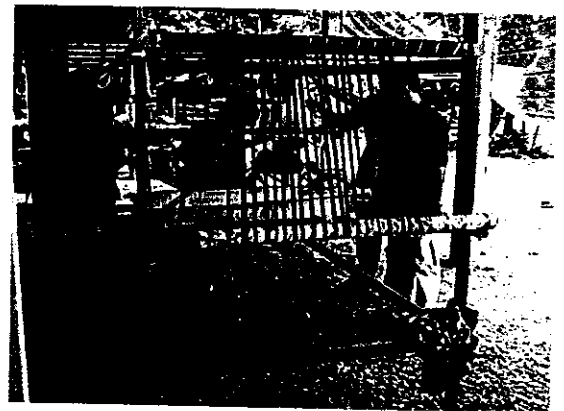
รูปที่ ๗.2

รูปที่ ๗.1 และ ๗.2 แสดงลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ จังหวัดน่าน

โครงสร้างเครื่องทอผ้าที่จังหวัดน่าน จะเห็นได้ว่าวัสดุแต่ละชิ้นส่วนทำมาจากวัสดุที่เป็นไม้ (อาจเป็นเพราะวัสดุจำพวกไม้ในท้องถิ่นนี้ยังหามาใช้งานได้ง่ายอยู่) ซึ่งวัสดุที่ทำจากไม้นี้ เมื่อทำการทอผ้าแล้วจะทำให้ได้ผ้าที่เนื้อผ้าแน่น เนื่องจากโครงสร้างที่ทำจาก ไม้ นี้ จะให้ความยืดหยุ่นที่ดี ในระหว่างการทอผ้า คือ เครื่องทอผ้าจะ โยกคลอนตามกันไปหมดทั้งหลัง ดังนั้นจึงส่งผลให้เนื้อผ้าที่ทอได้มีเนื้อผ้าที่แน่น และในส่วนของโครงสร้างที่เป็น ไม้ นี้เองที่ส่งผลให้มีการซ่อมแซม และแก้ไขเพิ่มเติมชิ้นส่วน โครงสร้างได้ง่าย

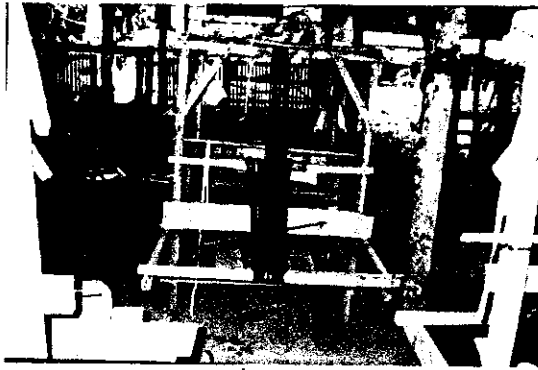
รูปที่ ๓.3

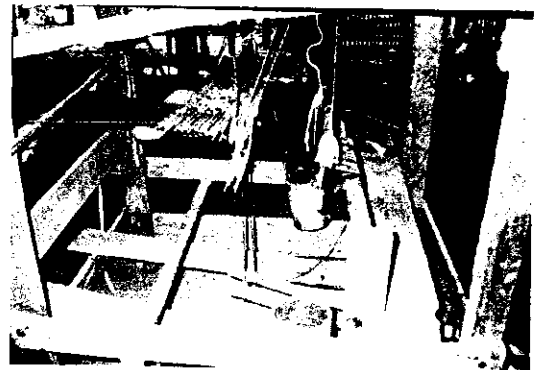
รูปที่ ๓.4

รูปที่ ๓.3 และ ๓.4 ลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ จังหวัดสุโขทัย

โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ จังหวัดสุโขทัย จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่คล้ายกับโครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่จังหวัดน่าน (ดังนั้นในส่วนของผู้วิจัยที่ทำการเปลี่ยนแปลงลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้า สามารถที่จะนำมาพัฒนาใช้ได้กับโครงสร้างที่จังหวัดสุโขทัย เฉพาะในส่วนที่เป็นโครงสร้างที่ทำมาจากไม้) จะมีแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยก็คือ ในส่วนของพืม และค้ำยกคอก เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นก็จะมีลายผ้าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง แต่ในจังหวัดสุโขทัยนี้ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่เราพบได้มากที่สุด ได้แก่ โครงสร้างที่ทำมาจาก โครงเหล็ก ซึ่งภาพโดยรวมแล้วก็มีหลักการทำงานคล้ายกับโครงสร้างที่ทำมาจาก ไม้ เพียงแต่ คุณภาพของเนื้อผ้าที่ทอเสร็จ จะไม่ดีเท่ากับการทอด้วย โครงสร้างที่ทำมาจาก ไม้ เนื่องจาก โครงเหล็ก เวลาที่ทำการทอผ้าเครื่องทอผ้าไม่เกิดการยืดหยุ่นตามแรงของผู้ที่ทำการทอ จึงส่งผลให้ผ้าอาจจะมีลักษณะของเนื้อผ้าที่ไม่แน่น หรือ เกิดเป็นรอยขุ่นได้ ถ้าผู้ที่ทำการทอไม่ชำนาญพอ

รูปที่ ๕.5

รูปที่ ๕.6

รูปที่ ๕.5 และ ๕.6 ลักษณะ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ จังหวัดแพร่

โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่ จังหวัดแพร่ จะเห็นได้ว่า โครงสร้างเครื่องทอผ้าที่จังหวัดน่านจะมีขนาดเล็กกว่า โครงสร้างเครื่องทอผ้าที่จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดน่าน แต่ชิ้นส่วน โครงสร้างทั้งหมดก็ทำมาจาก ไม้เหมือนกัน และลักษณะที่แตกต่างอย่างเห็น ได้ชัดที่สุดก็คือ โครงสร้างของเครื่องทอผ้าที่จังหวัดแพร่ ตัวเครื่องจะมีลักษณะที่เอียงลาดลง คือในส่วนของชุดพืม ด้วยกคอก และการมัดการคานม้วนทุกจะมีลักษณะที่ค่อย ๆ ลาดลงมาทีละน้อย ดังนั้นแนวคิดที่ผู้วิจัยทำการ เสนอไปนั้นอาจจะ ใช้ไม่ได้เลยกับ โครงสร้างที่จังหวัดแพร่นี้ เพราะถ้าทำการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างไปอาจส่งผลกระทบต่อความลาดเอียงของ โครงสร้างได้ รวมถึงขนาดชิ้นส่วน ของ โครงสร้างก็มีความแตกต่าง ไปจากแหล่งอื่น ๆ ด้วย